

Київський університет імені Бориса Грінченка
 Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС ОРФОЕПІЧНИЙ І КОМУНІКАТИВНИЙ ТРЕНАРІНГ

спеціальність: 0.35 Філологія
спеціалізація: 035.01 Українська мова та література
освітня програма: Українська мова та література

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Інститут філології

КІЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Программа №	2448
Начальник (підпись)	
(презентація, ініціатор)	
«	»
2016 р.	

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма «Практикум з української мови» для студентів за освітньою програмою: Українська мова та література – 2016 року – 54 с.

Розробник: Захарчук-Дуке Ольга Олександрівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови

Протокол від “14” вересня 2016 року № 3

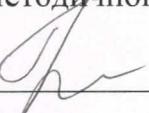
Завідувач кафедри української мови

(Караман С.О.)

Структура програми типова.

Години відповідають навчальному плану.

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи

(Заяць Л.І.)

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Зміст програми.....	7
III. Тематичне планування навчальної дисципліни.....	9
IV. Тематика практичних занять.....	12
V. Завдання для самостійної роботи.....	28
VI. Карта самостійної роботи студента.....	40
VII. Система поточного і підсумкового контролю знань.....	42
VIII. Методи навчання.....	45
IX. Модульний контроль.....	46
X. Методичне забезпечення курсу.....	46
XI. Питання до заліку.....	47
XII. Рекомендована література.....	49
XIII. Навчально-методична карта дисципліни.....	52

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

Значення орфографії, орфоепії та пунктуації української мови випливає із соціального значення орфографічних, орфоепічних і пунктуаційних норм, які поряд з іншими нормами є невід'ємною рисою літературної мови. Дотримання норм, визначених правописом, полегшує письмове спілкування, є свідченням належної мовної культури.

Мета курсу: на основі здобутків лінгвістики з урахуванням вимог вищої школи, Болонської системи навчання забезпечити фахову підготовку з сучасної української літературної мови, допомогти студентам практично удосконалити вимоги до літературних норм, сформувати в них міцні навички культури писемного й усного мовлення.

Завдання курсу:

- 1) повторити найважливіші відомості з орфографії, орфоепії, пунктуації української мови;
- 2) навчити користуватися всім багатством засобів української мови на основі засвоєння орфографічних, орфоепічних, пунктуаційних норм, основних мовних і мовленнєвих понять, визначень і правил;
- 3) виробити у студентів навички грамотного письма, вміння застосувати набуті теоретичні знання на практиці;
- 3) формувати українознавчу мовну компетенцію.

У процесі викладання викладачеві слід висвітлювати окремі дискусійні питання, в разі потреби подавати історичні, діалектологічні або стилістичні коментарі до орфографічних явищ.

До важливих аспектів навчання належить постійна увага до питань, пов'язаних із застосуванням відповідних мовно-комунікативних норм у майбутній професії.

У курсі передбачено аналіз принципів і правил орфографії, орфоепії та пунктуації, отже, правописним, орфоепічним, пунктуаційним явищам викладач має приділяти постійну увагу на всіх аудиторних заняттях.

У тематику практичних занять слід покласти комунікативно-діяльнісний підхід до навчання, багато уваги приділити різним тренувальним і контрольним вправам, з-поміж яких значне місце відвести засвоєнню норм усного і писемного мовлення, роботі з різними типами словників, спеціальною довідковою літературою.

Виконуючи вправи з графіки, орфографії, орфоепії студенти мають добре усвідомити співвідношення між звуками і буквами, зрозуміти принципи українського правопису.

Орфографічні вправи доцільно поєднувати з лексико-стилістичними, широко використовувати зразки зв'язного мовлення (прислів'я, загадки, вірші,

твори-мініатюри) для творчих, вільних, вибіркових диктантів та інших видів робіт.

Практичні заняття викладач має пов'язувати з потребами і вимогами майбутнього фаху. Доцільно якнайширше практикувати індивідуальні заняття, що перевіряються й оцінюються викладачем. Серед вправ важливе місце мають займати поглиблений фонетичний, орфоепічний, орфографічний, лексикологічний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний та стилістичний аналізи. Під час будь-якого розбору увагу акцентувати і на правописні моменти. Крім зазначених видів аналізу, ефективними будуть також різні форми роботи з комп'ютером, аналіз текстів із фразеологізмами, з'ясування їх значень за словниками та складання речень; виписування з текстів речень із заданими орфограмами та пунктограмами; добір речень відповідного типу з текстів різної стильової приналежності та виявлення особливостей їх структури або вживання.

На практичних заняттях достатньо уваги має бути приділено аналізу навчальних і контрольних письмових робіт, зокрема роботі над помилками.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти мають **знати**: теоретичні відомості, що стосуються української орфографії, зокрема принципи правопису, типи і види орфограм, найважливіші правила української орфографії, орфоепії співвідношення між буквами і звуками, особливості творення та вимови звуків.

Студенти мають **уміти**: знаходити вивчені орфограми, визначати їх тип і вид, пояснювати орфограму за допомогою правила, правильно писати слова відповідно до правила, помічати в чужому і своєму тексті орфографічні та орфоепічні помилки.

Навчальні години, відведені на курс розподіляються за змістовими модулями, розділами, темами та видами занять.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Курс:	Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 Змістові модулі: 3 Загальний обсяг дисципліни (години): 90 Тижневих годин: 2	Шифр та назва напряму: спеціальність: 0.35 Філологія спеціалізація: 035.01 Українська мова та література освітня програма: Українська мова та література Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Нормативна Рік підготовки: 1 Семестр: 1,2 Аудиторні заняття: 54 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 18 Практичні заняття: 36 годин Самостійна робота: 30 год. Модульний контроль: 6 годин Вид контролю: залік

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. УКРАЇНСЬКА ОРФОГРАФІЯ

Тематика лекційних занять

Лекція № 1 – 2. Історія розвитку українського правопису

Коротка історія українського правопису (від початку XIX ст. до 1918 р.).
Можливі шляхи розвитку українського правопису у XIX ст. і чинники, що вплинули на характер цього процесу. «Грамматика» О. Павловського. Правопис М. Максимовича. «Кулішівка». «Азбучні війни» в Галичині. Варіант фонетичного правопису М. Драгоманова. «Грінченківка» (правопис «Словаря української мови» Б. Грінченка)

Лекція № 3 – 4 Дискусії щодо українського правопису

Правопис, правописні дискусії. Доцільність знання про підґрунтя правописних дискусій в Україні .

Лекція № 5 Орфографія як розділ мовознавства

Український правопис. Орфографія як розділ мовознавчої науки, що визначає систему загальноприйнятих правил написання та переносу слів.

Співвідношення орфографії з графікою та орфоепією. Поняття орфограми. Основні терміни орфографії. Типи і види орфограм.

Принципи українського правопису: фонетичний, морфологічний, історичний (традиційний), семантико-диференціюючий.

Лекція № 6 Правила української орфографії

Складні і складноскорочені слова. Сполучні голосні /o/, /e/ (е) у складних словах. Складні слова без сполучних голосних. Написання складних слів разом і через дефіс.

Орфограми в корені слова. Ненаголошенні /e/, /и/, /о/. Подвоєння букв . Спрощення груп приголосних. Написання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис прізвищ і географічних назв. Уживання великої літери.

Орфограми в префіксі. Правила написання префіксів роз-, без-, з- , с- та ін.

Орфограми в суфіксі. Написання найважливіших суфіксів.

Орфограми у флексії (іменників, прикметників, числівників, займенників).

Написання слів іншомовного походження.. Правила переносу слів із рядка в рядок.

Написання складних іменників, прикметників, числівників, займенників, прислівників, прийменників, часток, сполучників та вигуків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Українська пунктуація. Система пунктуаційних знаків

Лекція 7. Пунктуація у простому реченні

Принципи сучасної української пунктуації. Структура речення та пунктуація. Інтонація речення та пунктуація. Використання засобів пунктуації для вираження емоційно-змістових відтінків речення.

Типи розділових знаків у простому та складному реченнях.

Головні і другорядні члени речення. Підмет і присудок. Тире на місці опущеної зв'язки в іменному складеному присудку.

Координація форм підмета і присудка. Узгодження власних назв, населених пунктів, географічних назв тощо із загальними.

Другорядні члени речення. Додаток, означення, обставина. Прикладка як різновид означення. Розділові знаки при прикладці.

Однорідні члени речення. Розділові знаки при однорідних членах речення. Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Пунктуація в реченнях з узагальнюючими словами.

Просте ускладнене речення. Речення з відокремленими членами.

Пунктуація при відокремлених означеннях.

Пунктуація при відокремлених прикладках. Тире при відокремлених прикладках.

Пунктуація при відокремлених обставинах.

Уточнювальні слова і звороти у складі простого речення. Пунктуація в реченнях з уточнювальними членами речення.

Вставні слова, словосполучення та вставлені конструкції у структурі поширеного речення.

Пунктуація в реченнях зі вставними словами, словосполученнями і вставленими реченнями.

Звертання, їх структура. Розділові знаки при звертанні.

Вокативні речення (речення-звертання). Групи вокативних речень за способами вираження.

Лекція 8-9. Пунктуація у складному реченні.

Складне речення як синтаксична одиниця. Складнопідрядні речення, розділові знаки при них. Складносурядні речення, розділові знаки в складносурядних реченнях.

Безсполучникові складні речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Пунктуація при порівняльних конструкціях.

Пунктуація в багатокомпонентному реченні.

Період в українській мові, його структурні типи, особливості інтонації. Пунктуація в періоді.

Пряма і непряма мова. Розділові знаки при прямій мові.

Цитата. Розділові знаки при цитаті.

Діалог. Розділові знаки при діалозі.

ІІІ. ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі		ПМК		
		Л	П	с.р.	МК	
1	2	3	4	5	6	
Модуль 1 Українська орфографія						
Змістовий модуль 1. Українська орфографія						
1. Історія розвитку українського правопису		4				
2. Дискусії щодо українського правопису		4				
3. Орфографія як розділ мовознавства		2				
4. Правила української орфографії		2				
5. Український правопис як система знань			2			
6. Вживання м'якого знака і апострофа			2	2		
7. Правопис складних слів			2	4		

8. Вживання великої літери. Правила переносу. Знак наголосу			2	4		
9. Складні та складені особові імена і прізвища й похідні від них прикметники. Правопис слів іншомовного походження			4			
10. Поняття національної та літературної мови. Мовні норми				2		
МК					2	

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
Українська пунктуація. Система пунктуаційних знаків

1.Пунктуація у простому реченні		2	2	4		
2.Пунктуація у складному реченні.		4	4	4		
МК					2	
Залік						
Усього годин: 60		18	18	20	4	

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.
Орфоепія як наука. Особливості вимови голосних і
приголосних звуків. Ефективна комунікація

1. Орфоепічні норми та їхнє суспільне значення.			2	4		
2. Система українського вокалізму			2			
3. Фонологічні особливості приголосних			6			
4. Комунікативна компетентність			2			
5. Стратегії ефективної комунікації			2	6		
6. Публічна промова			2			
4. Спілкування у конфліктних ситуаціях			2			
МК					2	
Залік						
Усього годин: 30			18	10	2	

IV. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Українська орфографія

Практичне заняття 1. Український правопис як система знань

I. Теоретичний блок.

1. Історія українського правопису.
2. Принципи українського правопису.
3. Дотримання правописних норм у періодичних виданнях.
4. Графіка. Алфавіт. Особливості написання і вжавання літер Г і І.

II. Практичний блок.

1. Опрацювати (прочитати і законспектувати) розділ «Історія українського правопису» у праці І. Огієнка «Історія української літературної мови»,
2. Вступні статті до «Українського правопису» та Історії українського правопису (XVI – XX ст.): Хрестоматія / Упор. В.В. Німчук, Н.В. Пуряєва. – К., 2004.
3. Статтю «Чим більшовицькій системі не догодила літера Г ?» Олена Григор'Єва. // «Дзеркало тижня. Україна» №3, 25 січня 2013р.
4. Підготувати виступ «Проект чи проєкт української мови!» (власний погляд)

Література:

1. Григор'Єва О. // «Дзеркало тижня. Україна» №3, 25 січня 2013р.
2. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
3. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
4. Український правопис та історії українського правопису (XVI – XX ст.): Хрестоматія / Упор. В.В. Німчук, Н.В. Пуряєва. – К., 2004.
5. Український правопис. – К., 2011.
6. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.
7. Ющук І.П. Практикум із українського правопису. – К., 2000.

Практичне заняття 2. Вживання м'якшого знака і апострофа.

I. Теоретичний блок.

1. Апостроф. Функція апострофа в українській літературній мові.
2. Правила вживання апостора.
3. Знак м'якшення. Функція знака м'якшення в українській літературній мові.
4. Правила вживання знака м'якшення.

II. Практичний блок.

Завдання 1. Поясніть вживання апострофа у наведених словах. Доповніть ріди власними прикладами.

- 1) львів'янин, п'ять, сім'я, В'ячеслав;
- 2) морквяний, свято, тъмяний, бруквяний;
- 3) верб'я, верф'ю, черв'як, торф'яний;
- 4) під'їхати, з'юрмитися, об'єднати, без'язикий;
- 5) пів'ясена, двох'ярусний, дит'ясла;
- 6) заозер'я, над'яр'я, міжгір'я, матір'ю;
- 7) буря, рятувати, буряк, рясно, вістря.

Завдання 2. Поставте у поданих словах, де потрібно, апостроф, поясніть його правопис.

З...єднати, зім...ятий, з...юрмитися, любов...ю, невід...ємний, цв...яшок, бур...ян, пор...ядок, св...яткування, різьб...ярство, розв....язати, надвечір...я, бр...яжчати, пів...ящика, валер...янка, рутв...яний, Св...ятослав, Лук...янівка, хутор...янин, реп...ях, дзв...якнути, рум...янець, пів...ящика, пом...янути, слов...янин, б...язь, зм...якшити, кав...ярня, р...яска, тім...я, зв...язківець, дев...ятсот, різnotрав...я, п...янкий, пуп...яноч, пір...я.

Завдання 3. Перекладіть слова українською мовою. Порівняйте вживання знака м'якшення з російській та українській мовах.

Украинский, молдавский, козацкий, ходят, рижский, Харьков, идёшь, меньший, календарь, пражский, режьте, теперь, ночь, няньчить.

Завдання 4. Перепишіть слова, замість крапок, де треба, поставте м'який знак; обґрунтуйте написання.

Син..ка, кіл..ка, спіл..ці, віз..му, колодяз..ні, їдален.., діл..ниц.., в'язкіс..т.., мен..ший, тон..ший, рязан...с...кий, різ...блен...ня, пот...мянін...ня, Хар..ків, Гор..кий, після, куз..ня, Натал..ці, в долин..ці, в тан...ці, низ..ко, низ..ка, шіст...сот, шіст...десят, сон..ця, селян...с...кий, Мирон...чук, л...єт...ся, віз..мут..ся, чукот..с..кий, віст...ю, галуз...зю, плат..ня, Кол..с...кий, кіл..кіст.., Нас...тя, майбут..нє, вітал...ня, воз..ня, л...ох, т...охкати, ц...огорічний, завтрашн...ому, стіл..ці, л...ляний, аптекар.., віраж.., степ.., марш.., кавказ..кий, матін...чин, дон...чин, винос...ся, трат...те, Уман...щина.

Література

1. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
2. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
3. Український орфографічний словник / За ред. В.М. Русанівського. Уклад.: В.В. Чумак та ін. – К., 2006.
4. Український правопис. – К., 2011.
5. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.
6. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. / Іван Пилипович Ющук — 4-те вид. — К. : Освіта, 2000. — 254 с.

Практичне заняття 3. Правопис складних слів

I. Теоретичний блок.

1. Правопис складних слів.
2. Правопис складних іменників.
3. Правопис складних прикметників.
4. Правопис складних прислівників.

II. Практичний блок.

Завдання 1. Виділіть правильний варіант написання складних слів

A	B	C
купівля продаж	купівля-продаж	купівляпродаж
Нью-Йорк	Нью Йорк	НьюЙорк
Землероб	земле роб	земле-роб
норд-ост	нордост	норд ост
Держбанк	держ-банк	держ банк
пів Києва	пів-Києва	півКиєва
Віцепрезидент	віце президент	віце-президент
блок система	блок-система	блоксистема
Людинодень	людино день	людино-день
сім-десятиріччя	сімдесятиріччя	сім десятиріччя

Завдання 2. Віднайдіть рядок, у якому всі складні іменники пишуться через дефіс:

- а) льотчик/вишищувач, штаб/квартира, міді/мода, контр/розвідник;
- б) міні/футбол, чар/зілля, віце/канцлер, бочко/тара;
- в) націонал/демократ, вітро/двигун, б/томник, центнер/кілометр;
- г) рай/дерево, брутто/вага, астрономо/геодезія, ромен/салат.

Завдання 3. Перепишіть приклади, розкриваючи дужки. Перевірте правопис за «Орфографічним словником». Поставте наголос; обґрунтуйте написання.

(Взаємно) ізольований, однозначний, паралельний, перпендикулярний;
(високо) калорійний, піднятий, поважний, поставлений, оплачуваний;
(глибоко) водний, вкопаний;
(далеко) глядний, видний, розташований;
(мало) істотний, відомий, досліджений, відшліфований;
(науково) дослідний, фантастичний, достовірний, пояснений;
(супільно) економічний, корисний, трудовий, небезпечний,
необхідний;
(соціально) свідомий, небезпечний, побутовий;
(прямо) рослий, протилежний, душний;
(швидко) плинний, діючий;
(ясно) блакитний, лицій, вельможний.

Завдання 4. Визначте, за якою правописною особливістю згруповано подані слова. Знайдіть помилки у кожній із груп.

- 1) Півгодини, півмісяця, півяблука, півколо, піваркуша, півКиєва.
- 2) Культурно-технічний, мовно-літературний, суспільно-політичний, суспільно-небезпечний.
- 3) Брат-і-сестра, люби-мене, трава-звіробій, розрив-трава, перекоти-поле.
- 4) Блакитно-синій, гіркувато-солоний, жовто-гарячий, молочно-білий, темно-зелений.
- 5) Працездатність, краєзнавство, життєпис, блоксистема, самовчитель.
- 6) Східнослов'янський, загальноосвітній, навчально-виховний, народнопоетичний, мовностильовий.

Література

1. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
2. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
3. Український орфографічний словник / За ред. В.М. Русанівського. Уклад.: В.В. Чумак та ін. – К., 2006.
4. Український правопис. – К., 2011.
5. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.
6. Ющук І.П. Практикум із українського правопису. – К., 2000.

Практичне заняття 4. Вживання великої літери. Правила переносу. Знак наголосу

I. Теоретичний блок.

1. Основні правила вживання великої літери. Велика літера у власних назвах.
2. Велика літера при звертаннях та ремарках.
3. Велика та мала літери в рубриках.
4. Велика літера після двокрапки.
5. Велика літера в складноскорочених назвах.
6. Орфографічні правила переносу.
7. Знак наголосу

II. Практичний блок.

Завдання 1. Із поданих варіантів написання власних назв оберіть правильний.

A

Верховна Рада України
майдан Незалежності
Арабська Республіка Єгипет
Шевченківська Премія
кінотеатр "Київська русь"
Акт проголошення Незалежності України
Новий рік
національна академія наук України
Чернігівська Область
Організація об'єднаних націй

B

Верховна рада України
Майдан незалежності
Арабська республіка Єгипет
Шевченківська премія
кінотеатр "Київська Русь"
Акт проголошення незалежності України
Новий Рік
Національна академія наук України
Чернігівська область
Організація Об'єднаних Націй

Завдання 2. Перепишіть, розкриваючи дужки.

(к)иянка, (ф)ранкова поезія, (д)ніпровий берег, (п)опільнянський (р)айон (ж)итомирської (о)blasti, (с)ейм (п)ольської (р)еспубліки, (с)квирський (д)ержавний (д)епартамент (в)угільної (п)ромисловості, (п)окровський (м)онастир, (п)олтавська (б)итва, (т)рійця, (е)поха (відродження, (п)резидент України, (п)резидент США, (с)имфонія (б)етховена, (з)аслужений (у)читель, (н)ародний (р)ух України, (б)удинок (у)чителя, (п)осольство Італійської (р)еспубліки, (головний (а)рхів України, (д)ержавний (а)рхітектурно-(і)сто-ричний (з)аповідник "(с)офійський (м)узей", (н)аціональний (у)ніверситет "(к)иєво-(м)огилянська (а)кадемія", (ж)итомир-ський (і)нженерно-(т)ехнологічний (і)нститут, (з)аслужений (д)іяч (н)ауки і (т)ехніки України, (н)авчально-(м)етодичний (в)ідділ (у)ніверситету, (п)равославна (ц)ерква.

Завдання 3. Поясніть написання слів з великої чи малої літери.

Марко Вовчок, Володимир Великий, Карпенко-Карий, меценат, макінтош, Антей, Геркулес, Перун, гордів вузол, авгієві стайні, ахіллесова п'ята, франківські сонети, Шевченківська конференція, комета Галлея, Тунгуський метеорит, Венера, Земля, Місяць, земля, місяць, Скандинавський півострів, Біловезька Пуша, дніпровські кручі, Південний Буг, Західний Буг, південні степи, народи Сходу, Придніпров'я, Буковина, Західна Україна, Південний берег Криму, Європейський континент, Донеччина, Нововолинський вугільний басейн, Міністерство охорони здоров'я, міністерства і відомства України, південні райони, Іванківська середня школа Бориспільського району Київської області, Давня Греція, Київська Русь, Володимиро-Суздальське князівство, Зимовий палац, Софійський собор, Золоті ворота, проспект Миру, Андріївський узвіз, вулиця Будівельників, бульвар Тараса Шевченка, Північний Морський шлях, станція метро «Університет», пристань Трипілля, Народна палата Індії, парламент, конгрес, ансамбль пісні й танцю імені Павла Вірського, Причорномор'я, Львівщина, Долинське нафтovе родовище, «Руська правда», гетьман Іван Мазепа, повість «Захар Беркут», журнал «Мовознавство», Вишгородська вулиця, Стрийський парк, Франкфурт-на-Майні, Великий піст, Спасівка.

Завдання 4. Оберіть рядок, у якому в усіх словах правильно позначається перенос слів:

- а) під-живляти, менед-жмент, ход-жу, рад-жу;
- б) наро-джений, зрі-джений, схо-джений, пі-дживлений;
- в) від-жати, са-джанець, во-джу, хо-джу;
- г) переїжд-жати, пі-джуритися, пі-джену, пород-ження.

Завдання 5. Оберіть два рядки, у яких усі слова перенесено правильно:

- а) молоть-ба, баталь-йон, донь-ка, Гриць-ко, сонь-ко;
- б) сіль-ський, тихень-ко, куль-ка, близь-ко;
- в) кіль-це, стань-те, їдь-мо, голубонь-ка;
- г) бур'-ян, Лук'-ян, близь-ко, куль-ка.

Завдання 6. Перепишіть текст, поділивши його на абзаци та речення, використовуючи потрібні розділові знаки. Підготуйте висловлювання про функцію графічних знаків у мові.

Про користь розділових знаків

Чоловік загубив кому і почав боятися складних речень шукав фрази щоб простіші за нескладними фразами прийшли нескладні думки потім він загубив знак оклику і почав говорити тихо рівно з однією інтонацією його вже нішо не бентежило не радувало він до всього ставився без емоцій потім він загубив знак запитання і перестав запитувати жодні події не викликали його цікавості де б вони не відбувалися в космосі на землі чи навіть у власній квартирі ще через кілька років він загубив двокрапку і перестав пояснювати людям свої вчинки зрештою у нього залишились одні лапки він не міг висловити жодної власної ідеї весь час тільки когось цитував так він зовсім

розучився думати і дійшов до крапки бережіть розділові знаки (О.Каневський).

Література

1. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум. – К, 2008.
2. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
3. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
4. Український орфографічний словник / За ред. В.М. Русанівського. Уклад.: В.В. Чумак та ін. – К., 2006.
5. Український правопис. – К., 2011.
6. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.
7. Ющук І.П. Практикум із українського правопису. – К., 2000.

Практичне заняття 5 - 6. Складні та складені особові імена і прізвища й похідні від них прикметники. Правопис слів іншомовного походження

I. Теоретичний блок.

1. Правопис складних і складених імен та прізвищ (прізвиськ).
2. Особливості утворення прикметників від особових назв.
3. Основні орфограми в словах іншомовного походження.
4. Правопис слів іншомовного походження.

II. Практичний блок.

Завдання 1. Доберіть 10 прикладів правопису часток, артиклів та інш. службових слів (*ван, да, де, фон та ін.*) в іншомовних особових назвах.

Завдання 2. Утворіть прикметники від складних особових імен.

Жан-Жак, Мао Цзедун, Кім Ір Сен, ван Бетховен, де Голль, Марко Вовчок, Річард Левове серце, Жуль Верн, Марк Твен.

Завдання 3. Знайдіть помилку та випрате її.

*валтер-скотський, жан-жаківський, марк твенівський,
маоцзедунівський, Людвіг Ван Бетховен, да Вінчі, Дон Кіхот, О Генрі, Ван-Дейк, Сан-Мартін, Кім Ір Сен.*

Завдання 4. Укажіть, у якому рядку допущено помилку в написанні східних власних імен (турецького, азербайджанського, тюркського чи арабського походження):

- а) Мамед-огли, Ізмайлбей, Ібн Сіна, Осман-паша, Турсунзаде;
- б) Ібн Русте, Гедік-паша, Керогли, Мурас-паша, Ібн Хаукалъ;
- в) Ібрагімбей, Ібн Фадлан, Ромодан-паша, Меліс-паша, Галіб-бей;
- г) Хасанбей, Ібн Мухамед, Ошкарогли, Мурас-паша, Ширинбей.

Завдання 5. Вставте пропущені літери, обґрунтуйте правопис. За «Словником іншомовних слів» з'ясуйте спільне і відмінне у значенні і написанні поданих слів.

I. Автомоб..л.., автовакц..на, автографюра, авто..кспр..с, автомат..ка, автоном..я, автооператор, автор..т..т, автор..ф..рат, автоп..лот, автор..зац..я, автобіограф..я.

II. Абон..м..нт, абон..нт; ад..ptaц..я, ад..ptaц..я; ад..саント, адр...хат; ант..ква, ант..квар; в..за, в..з..т, в..зав..; ..ф..ктний, ..фіктивний; в..траж, в..трина; д..ал..ктний, д..ал..ктичний; імітувати, емітувати; ..мпул..свний, ..мпул..хний; ..нт..рполяц..я, ..нт..рпеляц..я, ..нт..рпр..тац..я; м..грац..я, ..м..грац..я, ..м..грац..я; соц..ал..ний, соціалістичний.

Завдання 6. Об'єднайте подані власні назви у групи відповідно до їх правопису. Знайдіть помилки та виправте їх.

Андорра, Ніцца, Шиллер, Руссо, Жанна, Гаванна, Таксі, Шасі, попурі, парі, мерсі, Грип, bona, група, комісія, атестат, сакато, Білль, мільярд, мільйон, Ньютон, мадяр, К'янті, кон'юнктура, О'Генрі, бюро.

Завдання 7. Вставте, де треба, пропущені літери, поясніть правопис. Невідомі для вас значення іншомовних слів з'ясуйте за «Словником іншомовних слів».

Асп..рант, аж..отаж, А..да, ам..доп..р..н, антигон..зм, ар..тм..я, д..дакт..ка, д..ад..ма, д..в..з..я, кру..з, мас..а, Д..ана, Атлантика, Ток..о, Ка..р, Л..ван, Х..рос..ма, Гр..г, Кал..форн..я, Л..тва, Ваш..нгтон, кум..с, р..ф..рат, кл..ент, фе..ричний, ал..гор..я, фой.., компром..тац..я, інт..л..кт, ф.. ..рв..рк, ал..т..рнат...ва, с..л..кц..я, тра..ктор..я, ..м..тац..я, експресивний, факс-м..ле, р..туал, р..тор..ка, д..п..гм..нтац..я, д..ф..р..нц..ац..я, р..страц..я, р..кв..з..ц..я, р..ф..р..ндум, ан..отац..я, кор..ктор, кас..ир, д..с..рт, б..л..тр..ст..ка, д..с..ртац..я, ..люз..я, ком..ю-н..ке, д..фуз..я, абр..в..атура, Н..ц..а, Д..юсл..дорф, Марок..о, Тор..ч..л..і, Жан..а, Ал..а, ф..юз..ляж, м..юз..к-хол, н..юанс, Мол..р, Лавуаз..є, ал..янс, кол..є, Н..юфаундл..нд, мад..яр, ж..р.., ..н..екц..я, об..ект, дон..я, пав..л..он, вуал..ю, кон..юнктура, п...єдстал.

Література

1. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
2. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.

3. Український орфографічний словник / За ред. В.М. Русанівського. Уклад.: В.В. Чумак та ін. – К., 2006.
4. Український правопис. – К., 2011.
5. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.
6. Ющук І.П. Практикум із українського правопису. – К., 2000.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Українська пунктуація. Система пунктуаційних знаків

Практичне заняття 7, 8, 9. Найголовніші правила пунктуації.

I. Теоретичний блок

1. Пунктуація. Принципи пунктуації (граматичний, смисловий, інтонаційний).
2. Типи розділових знаків.
3. Тире між підметом і присудком.
4. Розділові знаки між однорідними членами речення. Однорідні та неоднорідні означення.
5. Відокремлення другорядних членів речення.
6. Виділення на письмі вставних слів, словосполучень і речень.
7. Розділові знаки при звертанні. Кома і знак оклику при вигуках. Виділення питальних, стверджувальних і заперечних слів.
8. Розділові знаки між частинами складного сполучникового та безсполучникового речення.
9. Виділення прямої мови в реченнях з прямою мовою. Перетворення прямої мови в непряму.
10. Розділові знаки при діалозі. Розділові знаки при цитатах.

II. Практичний блок

Завдання 1. Виконайте тест.

1. Виділене слово треба писати окремо в реченні:
 А) до/волі думка і порив на боротьбу нас надихають, щоб для Вітчизни кожен жив;
 Б) сказано до/волі, тепер тільки мовчання здатне сказати більше;
 В) за столом почалися до/волі скромні жарти, приказки, жарти;
 Г) Усього добра мала Фросина до/волі.
2. Виділене слово треба писати окремо в реченні
 А) од/віку природа завмирає, щоб знов у руті буйно зацвісти.
 Б) од/віку несила було вже їй так працювати, як молодою;

В) на остріві, де ще од/віку не ступала людина, водилися сайгаки;
Г) може, од/віку не сходились на сих полях такії два рубаки.

1. Виділене слово треба писати окремо в реченні

А) кому власна батьківщина з/роду не дорога, той непевна є людина;
Б) ми з братом широко любились з/роду, змалку;
В) я в службі виросла; мабуть, з/роду на чужих працюю;
Г) мистецтво вишивання передавали українці з/роду в рід.

Завдання 2. Поставте розділові знаки.

- 1)О принесіть мені пролісок з лісу ніжний і чистий як неба блакить.
- 2)Ще мить і Дрогичинська битва загримить.
- 3)Стривожені світлом звірята заворушились збились в одну купку.
- 4)Чорне небо висіло над степом граючи незліченим розсипом зоряних іскор.
- 5)На Володимирській гірці в Києві над Дніпром граються мирно діти бризкає сміх сріблом.
- 6)Помиляється той хто думає що з одержанням диплома закінчується період навчання.
- 7)Коли мене запитують як я став письменником мені хочеться відказати що не я вибрав літературу а вона мене.

Завдання 3. Поставте розділові знаки.

1. Світи нам день безсмертними вогнями шуміть сади роди зерно земля (В.Сосюра).
2. Світе тихий краю милив мой Україно За що тебе сплюндровано за що мамо гинеш? (Т.Шевченко).
3. Ой ковалю ковалю я за труд тебе люблю. (З тв. В.Сосюри).
4. Ой сину Мамо І скрипнула дверми і впала на поріг (А.Малишко).
5. Гей рицарю жадібний стережись (М. Бажан) .
6. Я люблю їхати на поле тоді як ниви зеленіють та хвилюються зеленими хвилями коли обважнілі колоски черкаються об голову об вуха коли ниви поцяцьковані синіми волошками та червоними маками (І. Нечуй-Левицький).
7. Щоб жити ні в кого права не питаюсь (П. Тичина).
8. Хто волю хоче вбити загине (Д. Павличко).
9. З одного боку весь час пильний щоб на тебе турки й татари не наскочили а з другого боку щоб поляки не задушили (С. Тельнюк).
- 10.Підв'язуючи світлий виноград сміється дівчина не знати з чого.

Завдання 4. Поставте пропущені розділові знаки.

Тоді бралося наступну павзу при каві господар ставив перед нас запалену свічку адже в приміщеннях уже справді сутеніло і тут на мене находило ця жінка ця свічка ця кава ця сигарета ця минущість проминальність скінченність це тільки «тут і зараз» у такий спосіб я, здається вперше приторкався до найбільшої з містерій Заходу нам не зrozуміти усіх

глибин цього нещаствя цих депресій солодкого перебування однак саме перебування й не більше Світ допускає тебе розгортає свої принади в ліхтарях квітках паходах свічках а тоді тоді починає все це відбирати поступово і зі знанням справи позбавляючи свічок паходів квітів ліхтарів щоб одного дня загасити рештки тъмяного світла в твоїх неаполітанських очах.(Ю.Андрюхович).

Завдання 5. Поставте пропущені розділові знаки.

Читач певно пам'ятає, що бесіда як форма спілкування складається зі вступної, основної й завершальної частин (підр.).

- а) потрібна кома перед **як**;
- б) слова **як форма спілкування** з обох сторін виділяються комами;
- в) слово **певно** з обох сторін виділяється комами;
- г) слово **певно** з обох сторін виділяється комами, слова **як форма спілкування** з обох сторін виділяється комами.

Завдання 6. Чи є пунктуаційні помилки в реченні?

Мовна неграмотність, невміння натискати елементарний текст, перекласти його з української мови на російську і навпаки чомусь перестали сприйматись як пляма на службовому мундирі (В. Русанівський).

- а) помилок немає;
- б) є 1 помилка, слово **навпаки** потрібно виділити з обох боків комами;
- в) є 2 помилки, слово **навпаки** потрібно виділити з обох, боків комами; перед словом **як** потрібна кома;
- г) є 1 помилка, перед словом **як** потрібна кома.

Завдання 7. Чи є пунктуаційні помилки в реченні?

Мова — це доля нашого народу і вона залежить від того, як ревно ми всі плекатимемо її (О. Гончар).

- а) помилок немає;
- б) є 1 помилка, потрібна кома після слова **народу**;
- в) є 2 помилки, потрібна кома після слова **народу**; не потрібна кома перед словом **як**;
- г) є 1 помилка, потрібна двокрапка після слова **народу**.

Завдання 8. Чи є пунктуаційні помилки в реченні?

Необхідно виховувати культуру мови як запоруку піднесення культури суспільної думки і суспільно корисної праці (В. Русанівський).

- а) є 1 помилка, потрібна кома перед словом **як**;
- б) є 1 помилка, прикладку **як запоруку** з обох боків треба виділити комами;
- в) помилок немає;
- г) є 2 помилки, прикладку **як запоруку** з обох боків треба виділити комами, потрібна кома перед **i**.

Завдання 9. Поясніть вживання виділеного розділового знака.

Основою мовленнєвої культури є грамотність, тобто дотримання загальноприйнятих літературних норм у користуванні лексичними, фонетичними, морфологічними, синтаксичними і стилістичними засобами мови (підр.).

- а) кома між однорідними членами речення;
- б) кома відокремлює поширену прикладку;
- в) кома виділяє вставлену конструкцію;
- г) кома відокремлює додаток.

Література

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К., 1993.
2. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
3. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум. – К, 2008.
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – 3-е вид. – К., 2001.
5. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1972.
6. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
7. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Орфоепія як наука. Особливості вимови голосних і приголосних звуків. Ефективна комунікація

Практичне заняття 1. Орфоепічні норми та їхнє суспільне значення.

I. Теоретичний блок

1. Орфоепічні норми та їхнє суспільне значення.
2. Орфоепія і культура усного мовлення. Техніка мови.
3. Будова мовного апарату.
4. Вправи для дихальної та артикуляційної систем.
5. Основні причини відхилень від правильної вимови. Типи вимовних помилок.

II. Практичний блок

1. Законспектуйте: Залеський А.М. З історії українського вокалізму // Мовознавство. – 1968. – № 5. – С.25-33.
2. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Завдання і вправи. – К.: Вища шк., 1995. – Вправа 167, 168, 171, 173, 182 (письмово)

Література.

1. Залеський А.М. З історії українського вокалізму // Мовознавство. – 1968. – № 5. – С.25-33.
2. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. – К.: Вища шк., 1981. – С.117-126.
3. Шкуратяна Н.Г. Про чергування голосних // Укр. мова і літ. в шк. – 1979. – № 2. – С.60-85.

Практичне заняття 2. Система українського вокалізму

I. Теоретичний блок

1. Система голосних звуків у сучасній українській мові.
2. Основні причини відхилень від правильної літературної вимови.
3. Основні вимовні норми в системі українського вокалізму.
4. Вимова звуків А, О, У. Скоромовки.
5. Вимови звуків Е, Й. Скоромовки.
6. Особливості вимови звука І. Скоромовки.

II. Практичний блок

1. Законспектуйте: Залеський А.М. З історії українського вокалізму // Мовознавство. – 1968. – № 5. – С.25-33.
2. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Завдання і вправи. – К.: Вища шк., 1995. – Вправа 167, 168, 171, 173, 182 (письмово)

Практичне заняття 3. Фонологічні особливості приголосних.

I. Теоретичний блок

1. Приголосний Й та його варіанти [j], [ї]. Скоромовки.
2. Вимова приголосного В та його варіантів [в], [ў]. Скоромовки.
3. Вимова приголосного Ф. Скоромовки.
4. Вимова шумних дзвінких приголосних Б, Д З, Ж. Вимова дзвінких приголосних у складі префіксів і прийменників.
5. Вимова звуків Г, Г̄.

II. Практичний блок

1. Підготуйте презентацію вимова голосних, приголосних з прикладами швидкомовок.

Практичне заняття 4 – 5. Фонологічні особливості приголосних.

I. Теоретичний блок

1. Вимова африкат. Скоромовки.
2. Вимова сполучень приголосних. Дисиміляція. Спрощення.
3. Вимова м'яких передньоязикових приголосних Т', Д', Н', Л'.
4. Вимова альвеолярного [р]. Скоромовки й чистомовки на вимову [р], [л].
5. Вимова губних та губних-напівпом'якшених.
6. Вимова шиплячих. Шиплячі-напівпом'якшені. Скоромовки й чистомовки.

ІІ. Практичний блок

1. Дати відповіді на запитання (письмово) 1. Що таке асиміляція? Які є види асиміляції? 2. За якими критеріями розподіляється уподібнення в сучасній українській мові? 3. Охарактеризуйте дисимілятивні процеси в українській мові. 4. З'ясуйте особливості подовження та подвоєння приголосних звуків. 5. Що являє собою спрощення в групах приголосних? 6. Які ще фонетичні зміни приголосних Вам відомі?
2. Законспектувати Залеський А.М. Подовжені приголосні у фонологічній і морфологічній системах української мови // Мовознавство. – 1980. – № 6. – С.56-65.
3. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: Завдання і вправи. – К.: Вища шк., 1995. – Вправа 44 (1), 155, 162, 164 (письмово).

Практичне 6. Комунікативна компетентність

1. Історія підходів до вивчення спілкування.
2. Типології спілкування.
3. Елементи спілкування. Феноменологія спілкування.
4. Вербална і не вербална складові спілкування.
5. Психологічний контакт із співбесідником.
6. Позиції в спілкуванні. Етапи спілкування. Бар'єри в спіл-куванні.
7. Зворотний зв'язок.

ІІ. Практичний блок

Практичне 7. Стратегії ефективної комунікації

1. Довіра як основа ефективного спілкування.
2. Комунікативні стратегії. Мотивація. Розмовний рефреймінг. Калібрування стану. Відбудова. Техніка активного слухання. Калібрування і сенсорна чутливість. Модальності мови та візуальні ключі. Рапорт. Аналіз ділової ситуації. Проблематизація. Цілепокладання. Якоріння ресурсів. Рефлексія.

ІІ. Практичний блок

1. Дати визначення основним термінам.

Література:

1. Вачевский М. Ф. Основи наукової інформації: Для студ. вищ. навч. закл. — Дрогобич: Відродження, 1995.
2. Гольдтейн А., Хомик В. Тренінг умінь, спілкування. — К.: Либідь, 2003.
3. Почепцов Г. Г. Теорія комунікацій. — К., 1996.
4. Сердюк О. П. Основи управління комунікативним процесом: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів гуманітарного напряму. — К., 1998.

Практичне 8. Публічна промова

I. Теоретичний блок

1. Зміст та засоби публічної промови.
2. Типи підготовки до промови, переваги і недоліки кожного з них.
3. Концептуальний закон. Процес і способи розробки концепції.
4. Закон моделювання аудиторії.
5. Прогнозування соціально-психологічних ознак.
6. Стратегічний закон. Системна побудова оратором стратегії впливу на аудиторію.
7. Тактичний закон. Психологічні аспекти впливу

II. Практичний блок

1. Підготуйте промову, розмістіть її на блог групи, підготуйтесь до виголошення.
2. Познайомтесь на блозі з роботами колег, залиште власні рецензії.

Література:

1. Вачевский М. Ф. Основи наукової інформації: Для студ. вищ. навч. закл. — Дрогобич: Відродження, 1995.
2. Гольдтейн А., Хомик В. Тренінг умінь, спілкування. — К.: Либідь, 2003.
3. Почепцов Г. Г. Теорія комунікацій. — К., 1996.
4. Сердюк О. П. Основи управління комунікативним процесом: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів гуманітарного напряму. — К., 1998.

Практичне 9. Спілкування у конфліктних ситуаціях

I. Теоретичний блок

1. Еволюція уявлення про природу конфлікту.
2. Соціально-психол. гічні теорії конфлікту. Методи дослідження конфліктів.
3. Генезис конфлікту. Стратегія й тактика поведінки в конфлікті.
4. Фінальний наслідки конфлікту.
5. Прогнозування й попередження конфліктів. Арбітраж. Посередництво. Переговори. Психотерапія конфлікту.

ІІ. Практичний блок

Підготуйте виступ на одну з тем

1. Методика аналізу соціальних конфліктів.
2. Переговори – метод подолання й вирішення соціальних конфліктів.
3. Особливості спілкування з “важкими” людьми.
4. Посередництво – метод подолання й вирішення соціальних конфліктів.
5. Стрес – шляхи попередження в трудовому колективі.

Література:

1. Ващенко І. В. Конфлікти: Сучасний план, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ. — Х.: ОВС, 2002. — 256 с.
2. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів. — К.: Наук. думка, 1996. — 190 с.
3. Ложкін Г. В., Юрковський Е., Моначин І. Практикум з конфліктології. — Тернопіль: Воля, 2005. — 168 с.
4. Начаєв В. М. Конфліктологія. Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 198 с.

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Українська орфографія

Тема 1. Поняття національної та літературної мови. Мовні норми (2год.)

1. Зобразіть схематично відношення між поняттями «національна мова», «літературна мова», «соціальний діалект», «державна мова».
2. Доберіть найрозповсюдженіші приклади порушення різних типів норм української мови (орфографічні, пунктуаційні, морфологічні тощо).
3. З'ясуйте поняття офіційної (державної) мови. У яких нормативних документах визначено державний статус української мови.
4. Доберіть 5 висловів видатних людей про роль і завдання мови та її носіїв.

Література

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1991.
2. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. – Л., 1996.
3. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум. – К, 2008.
4. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. – К., 1994.
5. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 2000.
6. Словник труднощів української мови. – Київ, 1989.
7. Український правопис. – К., 2011.

Тема 2. Принципи орфографії. Правопис апострофа та м'якого знака. Подвоєння та подовження звуків (2год.)

1. Доберіть приклади слів, які належать до різних принципів правопису (фонетичного, морфологічного, історичного, семантичного), розподіливши їх на 4 колонки таким чином, щоб з перших літер усіх слів утворився відомий вислів.

2. Користуючись Українським правописом, створіть опорні зорові схеми щодо правил вживання апострофа та знака м'якшення (10 схем).

Наприклад: б, п, в, м, ф + я, ю, е, і = '

3. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант.

1) Апостроф ставиться після букв **Б, П, В, М, Ф**, які передають на письмі тверді губні приголосні звуки, якщо перед ними немає кореневого приголосного.

2) Апостроф ставиться після префіксів, що закінчуються; на приголосний.

3) Апостроф не ставиться після **P**, що позначає м'який приголосний на початку складу.

4) Апостроф ставиться після **P**, що позначає м'який приголосний на початку складу.

5) Апостроф ставиться на межі частин складних слів після букв, що позначають тверді приголосні звуки.

4. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант.

1) М'який знак ставиться після букви **H** у суфіксах **-ЕНЬК-**, **-ОНЬК-**, **-ЕСЕНЬК-**, **-ІСІНЬК-**, **-ЮСІНЬК-**.

2) У словах іншомовного походження м'який знак ставиться після м'яких приголосних **Д, Т, З, С, Л, Н** перед **Я, Ю, Є, Ї, ЙО**.

3) М'який знак не ставиться після **P** у кінці слова та складу.

4) М'який знак ставиться після букви **L** перед буквами, що позначають м'які приголосні звуки.

5) М'який знак ставиться після **H** перед шиплячими та суфіксами **-СЬК(ИЙ), -СТВ(О)**.

6) М'який знак не ставиться після букв, що позначають губні та шиплячі звуки.

7) М'який знак ставиться між двома однаковими буквами, що позначають м'які подовжені приголосні.

8) М'який знак ставиться після букв **Д, Т, З, С, Ц, Л, Н** в кінці та в середині слів перед буквами, що позначають шиплячі звуки.

5. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант.

1) **H** не подвоюється у прикметниках, утворених від числівників за допомогою суфіксів **-АН-**, **-ИН-**, **-ИН-**.

2) Подовження відбувається у наголошених прикметників і прислівникових суфіксах **-ЕНН-**, **-АНН-**, **(-ЯНН-)**.

3) Подвоєння не відбувається при збігові двох однаковий букв на межі морфем.

4) У словах іншомовного походження подвоєння відбувається при збігові однакових приголосних префікса й кореня, якщо в українській мові слово існує без цього префікса.

5) У словах іншомовного походження подвоєння відбувається у власних назвах і похідних від них словах, якщо воно є у тій мові, з якої запозичене.

Література

1. Український орфографічний словник / За ред. В.М. Русанівського. Уклад.: В.В. Чумак та ін. – К., 2006.
2. Український правопис. – К., 2011.
3. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.

4. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
5. Зубков М. Г. Українська мова: Універсальний довідник. - Х.: ВД "Школа", 2004. - 496 с.
6. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. – Л., 1996.

Тема 3. Правопис префіксів та суфіксів. Правопис складних слів. Чергування голосних та приголосних. Спрощення у групах приголосних (4год.)

1. Доберіть або створіть власні опорні схеми, що висвітлюють особливості чергування голосних, приголосних звуків, спрощення у групах приголосних.

2. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант.

1) Префікс **З-** пиється перед коренем, що починається звуками **[К], [І], [Т], [Ф], [Х].**

2) Префікс **ПРИ-** використовується для вираження збільшеної міри ознаки, якості і близького за значенням до слова *дуже*.

3) Префікс **ПРИ-** використовується у словах зі значенням приєднання, наближення, часткової дії, результату дії.

3. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант

1) **НЕ** пиється разом з дієприкметниками і прислівниками, які є присудком.

2) **НЕ** пиється разом з іменниками, прикметниками, займенниками, прислівниками, якщо вони в сполученні з **НЕ** означають одне поняття.

3) **НІ** пиється окремо у заперечних займенниках і прислівниках.

4) **НЕ** пиється разом у складі префікса **НЕДО-**, який означає дію, стан або якість, що виявляються в процесах, ознаках і предметах у неповній мірі.

5) **НІ** пиється разом, якщо воно виступає повторювальним сполучником.

4. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант

1) Через дефіс пиється частки **АБИ, ДЕ, ЧИ, ЩО, ЯК, ОСЬ** у складі будь-якої частини мови.

2) Через дефіс пиється частки **БУДЬ-, НЕБУДЬ-, КАЗНА-, ХТОЗНА-, БОЗНА-**.

3) Разом пишуться частки **БО**, **НО**, **ТО**, **ОТ**, **ТАКИ**, коли вони виділяють значення окремого слова.

5. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант

1) Через дефіс пишуться складні іменники, утворені з двох основ із сполучними голосними **О**, **Е**, **Є**, якщо одна з основ дієслівного походження, а інша — іменникового.

2) Через дефіс пишуться складні іменники, що означають протилежні за змістом поняття.

3) Через дефіс пишуться складні прийменники із початковим **З-** (**ЗІ-**, **ІЗ**).

6. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант

1) Прислівники пишуться окремо, якщо вони утворені від прикметників і займенників за допомогою префікса **ПО-** і суфіксів **-И**, **-ОМУ**.

2) Прислівники пишуться окремо, якщо вони утворені від іменника з прийменниками **БЕЗ**, **В**, **ДО**, **З**, **НА**, **ПІД**, **ПО**.

3) Разом пишуться прислівники, у яких повторюються основи.

4) Окремо пишуться прислівники, у яких повторюються основи.

5) Через дефіс пишуться прислівники, утворені з префікса **ПО-** і порядкового числівника на **-Е**.

6) Разом пишуться прислівники, утворені від іменника з прийменниками **БЕЗ**, **В**, **ДО**, **З**, **НА**, **ПІД**, **ПО**.

7. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант

1) Через дефіс пишуться складні прикметники, між частинами яких встановлюється сурядний зв'язок.

2) Разом пишуться складні прикметники, якщо вони означають назви проміжних сторін світу.

3) Разом пишуться складні прикметники, в яких повторюються ті самі або споріднені слова для підсилення значення.

4) Разом пишуться прикметники, утворені від сполучення дієслова з іменником.

Література

1. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. – Л., 1996.
2. Зубков М. Г. Українська мова: Універсальний довідник. - Х.: ВД "Школа", 2004. - 496 с.
3. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.

4. Український орфографічний словник / За ред. В.М. Русанівського. Уклад.: В.В. Чумак та ін. – К., 2006.
5. Український правопис. – К., 2011.
6. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.

Тема 4. Правопис власних назв. Правопис слів іншомовного походження (4год.)

1. Виберіть правильне пояснення орфограм у наведених словах.
 - 1) Медальйон**
 - а) М'який знак ставиться після м'яких приголосних **Д, Т, З, С, Л, Н** перед **Я, Ю, Є, І, ЙО**.
 - б) М'який знак ставиться після **Л** перед наступним приголосним (відповідно до вимови)
 - 2) Тонна**
 - а) Виняток.
 - б) Подвоєння відбувається при збігові однакових приголосних префікса **й** кореня, якщо в українській мові слово існує без цього префікса.
 - 3) Голландці**
 - а) Виняток.
 - б) Подвоєння відбувається власних назвах і похідних від них словах, якщо воно є у тій мові, з якої запозичене.
2. Виберіть правильне пояснення орфограм у наведених словах.
 - 1) Європейське Економічне Співтовариство**
 - а) У назвах найвищих державних органів кожне слово пишеться з великої літери.
 - б) У назвах груп, об'єднань або союзів держав з великої літери пишуться усі слова, крім родових найменувань.
 - в) Усі слова пишуться з великої літери у назвах держав та автономних адміністративно-територіальних одиниць.
 - 2) Національний банк України**
 - а) Перше слово і всі власні імена пишуться з великої літери у назвах історичних подій, епох, війн, повстань, знаменних дат.
 - б) Перше слово і всі власні імена пишуться з великої літери у назвах пам'яток архітектури, замків, храмів.
 - в) Перше слово і всі власні імена пишуться з великої літери у назвах центральних установ та організацій, міністерств, їх головних управлінь.
 - 3) Львівський обласний відділ охорони здоров'я**
 - а) Лише перше слово пишеться з великої букви у назвах автономних областей та округів, а також країв, областей, районів.
 - б) Перше слово і всі власні імена пишуться з великої літери у назвах установ місцевого значення.

в) Перше слово і всі власні імена пишуться з великої літери у назвах підприємств, установ, культури та освітніх за ладів.

3. Доберіть або створіть власні опорні схеми до правил правопису власних назв:

- 1) вживання великої літери;
- 2) правопис слов'янських прізвищ;
- 3) правопис неслов'янських прізвищ.

Література

1. Словник іншомовних слів / Уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. — К.: Наукова думка, 2000. — 680 с.
2. Словник труднощів української мови. — Київ, 1989.
3. Жайворонок В.В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. — К., 2004. — 204 с.
4. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. — К.: Літера ЛТД, 2013. — 544 с.
5. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. — К., 2006.
6. Український правопис. — К., 2011.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. НАЙГОЛОВНІШІ ПРАВИЛА ПУНКТУАЦІЇ

Тема 5 - 6. Основні правила пунктуації (8год.)

1. Випишіть із творів української художньої літератури речення відповідно до поданих графічних моделей. Обґрунтуйте вживання розділових знаків у реченнях з однорідними членами речення.

- 1) О і О, О і О, О і О.
- 2) О, та (але) О.
- 3) Δ, а саме: О, О, О.
- 4) і О, і О, і О.
- 5) О та О, О та О – Δ.
- 6) чи то О, чи то О.
- 7) не тільки О, а й О.
- 8) Δ: О, О, О –
- 9) О та (і) О.
- 10) чи О, чи О.

2. Перепишіть речення. Поставте на місці крапок, де потрібно, пропущені розділові знаки. Обґрунтуйте їх вживання.

1) Ділова українська мова передбачає вивчення різних видів ділових документів... набуття студентами навичок... їх укладання... засвоєння етикету ділової кореспонденції (підр.).

2) Власне... функція офіційно-ділового стилю полягає... в тому... що він надає висловлюванню характер документа... а відображенням у ньому... різним сторонам людських стосунків... офіційно-ділового забарвлення (підр.).

3) Отже... щоб не виникало непорозумінь... під час спілкування... слід узгоджувати несловесні засоби із словесними... адже дослідження свідчить... що невербальні сигнали справляють вплив утрічі більший... ніж слова (підр.).

4) У тому разі... якщо... готуючись до виступу... промовець вирішить записати доповідь... на папері... йому слід врахувати... що розмовна мова

5) значною мірою відрізняється від писемної (підр.).

6) Читаючи доповідь... або лекцію... промовець подає слухачам певну інформацію... викладає певні думки... й погляди (підр.).

7) Норма літературної мови... це... сукупність загальноприйнятих правил реалізації мовної системи... закріплених у процесі суспільної комунікації (підр.).

8) Використовуючи мову... в повсякденному житті... люди залежно від потреби... вдаються до різних мовних засобів (підр.).

9) Розділові знаки... вживані за граматичним принципом... є обов'язковими... бо зумовлені граматичною структурою речення (підр.).

10) У процесі спілкування... мовлення поділяється на відрізки... які мають певну протяжність... і членуються на самостійні частини (підр.).

3. Знайдіть помилкові формулювання правил і вкажіть правильний варіант.

Варіант А

1. Тире між підметом і присудком ставиться у випадку, коли головні члени речення виражені іменниками в називному відмінку, кількісним числівником, інфінітивом, а дієслово-зв'язка у теперішньому часі відсутня.

2. У складному безсполучниковому реченні ставиться двокрапка, якщо друга частина пояснює, доповнює першу чи розкриває її зміст.

3. Кома ставиться при відокремленій прикладці, якщо прикладка означає "в ролі кого або чого виступає предмет".

4. Кома ставиться при однорідних членах речення, якщо однорідні члени речення з'єднані повторюваними сполучниками і становлять тісну смислову єдність.

5. Двокрапка ставиться після слів *як-от*, а саме, наприклад, які стоять після узагальнюального слова.

6. Між частинами складносурядних речень, з'єднаних за допомогою сполучників *i(ї)*, *та*, *а*, *але*, *проте*, *однак*, *зате*, *або*, *чи*, *не то, ні ... ні, то ... то, все ж, також*.

Варіант Б

1. Кома ставиться між двома питальними чи окличними реченнями — частинами складносурядного речення з'єднаними сполучником *i*(*ї*).
2. Виділяються комою вставні слова, що означають зв'язок думок, послідовність викладу.
3. Кому ставиться при відокремленому означенні, якщо воно виражене дієприкметниковим зворотом і стоїть після означуваного слова.
4. Кому ставиться між однорідними підрядними реченнями, з'єднаними повторюваними сполучниками сурядності.
5. Тире між підметом і присудком ставиться у випадку, коли перед присудком стоїть заперечна частка *НЕ*.
6. Двоекрапка ставиться перед однорідними членами речення, коли відсутнє узагальнювальне слово, але слово, до якого відносяться однорідні члени, має на собі логічний наголос.

Варіант В

1. Тире ставиться в складному безсполучниковому реченні, коли однотипні частини повідомляють про події чи явища, що не мають тісного зв'язку за змістом або коли всередині є коми.
2. Не відокремлюються обставини, якщо вони виражені дієприслівниковим зворотом, що починається підсилюальною часткою *i*(*ї*).
3. Кому ставиться в підрядному реченні, якщо воно стоїть після головного і складається тільки з одного відносного слова або словосполучення (займенники).
4. Тире ставиться перед узагальнювальним словом, що стоїть після однорідних членів речення.
5. Кому ставиться між однорідними членами речення, не з'єднаними сполучниками.
6. Кому ставиться у складнопідрядному реченні, якщо після головної частини перед сполучником підрядності або сполучним словом стоїть частка не або повторюваний сполучник сурядності.

Література

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К., 1993.
2. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
3. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – 3-є вид. – К., 2001.
4. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1972.
5. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.

6. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Орфоепія. Особливості вимови голосних і приголосних звуків. Ефективна комунікація

Тема 1. Орфоепічні норми та їхнє суспільне значення. (4год.)

Запишіть подані слова у фонетичній транскрипції. Визначте, який звук є спільним для всіх чотирьох слів у кожному рядку.

1. Розділ, сьогодні, ожеледь, дяка.
2. Лякати, мильний, любить, перелік.
3. Лісовий, уїдливий, їхати, пісня.
4. Батько, сіяти, яблуко, кістка.
5. Чашка, пищати, шість, щілина.
6. Куля, люлька, луна, люстерко.
7. Майбутнє, небіж, перебендя, театр.
8. Горихвістка, хвощ, нігті, порох.
9. Акварель, сяють, Васько, ялівець.
10. Серйозний, слов'ї, ялинка, майор.

Завдання 2. Запишіть графеми, які позначають:

- а) голосні переднього ряду.
- б) голосні заднього ряду.
- в) голосні низького підняття.
- г) голосні середнього підняття.
- д) голосні високо-середнього підняття.

Завдання 3. Розподіліть слова на дві групи: перша – слова, що мають однакову кількість звуків і букв; друга – кількість звуків і букв різна.

Уклін, зобов'язані, негода, бюджет, подвір'я, щогодини, єдиний, квітучий, саджанець, підзолистий, ятрить, руїна, проспівають, котяться, роз'їжджений, віддзеркалює, виявляється, хрускіт, течія, симетрія, бувальщина, льотчик, джміль, воюю, Біблія, земля, осінь, джміль, щедрий, об'їзд, доля, зілля, в'ялий, звалений, миттевий, юний, єдність, дзорчати, надзвичайний, підживити, боєць.

Завдання 4. Законспектувати 1. Жовтобрюх М.А. Основа і принципи української літературної вимови // Укр. мова і літ. в шк. – 1976. – № 6. – С. 63-75. 2. Помірко Р.С. Про фонетичні зміни у запозичених словах // Мовознавство. – 1980. – № 1. – С. 74-78. 3. Рожченко З.В. Реалізація потенцій фонологічної системи в іншомовних запозиченнях в українській мові // Українське мовознавство: Республік. міжвід. наук. зб. / Відп. ред. О.І. Білодід. –К., 1989. – Вип. 16. – С.118-123. 4. Цимбалюк Ю.В. Слова іншомовного походження, які своїм звуковим оформленням збігаються з українськими // Укр.мова і літ. в шк. – 1975. – № 1. – С.85-86.

Тема 1. Ефективна комунікація (6год).

➤ **Дайте письмові відповіді на запитання.**

1. Характеристика соціотипів.
2. Інтертипні відносини соціотипів та їх характеристика.
3. Квадри та їх характеристика.
4. Поняття соціону.

➤ **Виконай тести**

ТЕСТ – 1.

Ознайомтесь із текстом, викладеним у лівій крайній колонці таблиці. Виберіть ту його половину /верх або низ/, що найбільшою мірою відповідає Вашому духовному складу. Навпроти обраної частини читайте текст у колонці, що примикає справа, де також варто вибрати підхожу Вам половину, звузивши тим самим коло пошуку. Так, рухаючись по колонках зліва праворуч, Ви вийдете на шуканий результат – конкретний тип особистості.

Ви віддаєте перевагу кропіткій	у цілому	Ви активна – i	Вам властива деяка авантюристичність. Вас можна назвати романтиком і оптимістом	LIE
--------------------------------	----------	----------------	---	-----

роботі, яка потребує посидючості, старанності. Не любите відкладати недороблену роботу на інший час. Часті перерви в роботі негативно впливають на якість її виконання	себе спокійною урівноваженою людиною. Ваш настрій мало змінюється з часом. Вас важко вивести із себе.	любите роботу з високою особистою відповідальністю або можливістю проявити себе.	Ви – людина практики, спираєтесь у своїх судженнях тільки на факти, дуже любите порядок і якість	ЛСЕ
		Ваша поведінка завжди продумана і раціональна. Ви прагнете до стабільності і сталості в житті, любите порядок, систематичність, пунктуальність.	Ви прагнете до істини і справедливості, любите міркувати на відверті теми, висувати нові ідеї.	ЛІІ
			Ви – тверезий реаліст, вольова, наполеглива людина, добре працюєте руками, посидюочі.	ЛСІ
	У Вас часто буває дещо подавлений або, навпаки, збуджений настрій. Якщо Ви погарячкували, то внутрішньо довго	Ви – практична і ділова людина, не боїтесь фізичних навантажень, точні в роботі, любите красу і зручність, стежите за відносинами людей.	Ви – привітна людина, Вам притаманні емоційність, товариськість і гостинність.	ECE
	відходите від збудження	Ви – артистична, витончена натура, із багатим світом	Ви багато тримаєте в собі, критичні в оцінці людей, не прощаєте зрад, любите чистоту.	ECI

		внутрішніх пережики-вань. У Вас немає потреби в активній фізичній діяльності .	Ви – людина зі схованим світом почуттів, головне в житті для Вас – людяність і співчуття.	EII
--	--	--	---	-----

VII. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи бакалавра, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Українська орфографія			
Тема 1. Поняття національної та літературної мови. Мовні норми	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	5	
Тема 2. Принципи орфографії. Правопис апострофа та м'якого знака. Подвоєння та подовження звуків	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	10	
Тема 3. Правопис префіксів та суфіксів. Правопис складних слів. Чергування голосних та приголосних. Спрощення у групах приголосних	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	10	
Тема 4. Правопис власних назв. Правопис слів іншомовного походження	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове	5	

	тестування, ПМК		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. НАЙГОЛОВНІШІ ПРАВИЛА ПУНКТУАЦІЇ			
Тема 5 - 6. Основні правила пунктуації	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	20	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Орфоепія як наука. Особливості вимови голосних і приголосних звуків. Ефективна комунікація			
Тема. Орфоепічні норми та їхнє суспільне значення.	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	10	
Тема . Ефективна комунікація	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	15	
<i>Разом: 30 год., І семестр: 20 год., ІІ семестр: 10 год.</i>	<i>Разом: 75 балів І семестр: 50 балів, ІІ семестр: 25 балів.</i>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-рейтинговою системою, що ґрунтується на принципах поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснено відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються методи усного контролю (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен) та методи письмового контролю (модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, виступ, есе).

Таблиця 7.1.(I семестр)

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількіст ь балів за одиницю	Кількість одиниць до роздрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	9	9
2.	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	9	9
3.	Виконання завдань самостійної роботи (д. з.)	5	10	50
4.	Робота на семінарському занятті	10	9	90
5.	Модульна контрольна робота	25	2	50
6.	Залік			
Максимальна кількість балів - 208/100 = 2,08				

Таблиця 7.1(ІІ семестр)

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	9	9
3.	Виконання завдань самостійної роботи (д. з.)	5	5	25
4.	Робота на семінарському занятті	10	9	90
5.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Максимальна кількість балів - 149/100 = 1,49				

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 7.2.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового

		матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Творчі роботи, виступи та есе, які виконує студент за визначену тематикою, розміщуються на блозі та обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. *За джерелом інформації:*

Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: вправи.

2) *За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:* індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) *За ступенем самостійності мислення:* репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) *За ступенем керування навчальною діяльністю:* під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) *Методи стимулювання інтересу до навчання:* навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни.

IX. МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Виконання модульних контрольних робіт спрямоване на всебічну комплексну перевірку рівня знань, умінь і навичок студентів з курсу "Практикум з української мови". Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Метою контролю є перевірка базового рівня теоретичної і практичної підготовки студентів з тем курсу, а також діагностика рівня сформованості знань і практичних навичок.

Формою контролю є індивідуальний варіант контрольної роботи певної структури та змісту (у дужках вказано максимальну кількість балів за кожен вид роботи):

МК 1: репродуктивний рівень - тестові завдання закритого типу (15 балів);
конструктивний рівень - тестові завдання відкритого типу (10 балів);

МК 2: репродуктивний рівень - тестові завдання закритого типу (15 балів);
конструктивний рівень - тестові завдання відкритого типу (10 балів);

МК 3: репродуктивний рівень - тестові завдання закритого типу (15 балів);
конструктивний рівень - тестові завдання відкритого типу (10 балів);

Модульна контрольна робота зараховується за умови одержання студентом не менше 13 балів з 25 максимальних.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

XI. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

I семестр

1. Історія розвитку українського правопису.
2. Правописні дискусії.
3. Іменники називання осіб і звернення до них.
4. Складні та складені особові імена і прізвища й похідні від них прикметники.
5. Правопис слів іншомовного походження
6. Правила переносу.
7. Лексичні норми української мови у професійному спілкуванні.
8. Кирилиця та глаголиця.
9. Українська літературна мова.
10. Мовна норма.
11. Критерії формування мовної норми.
12. Функціональні стилі української мови.
13. Вживання великої літери.
14. Вживання м'якого знака
15. Правила вживання апострофа.
16. Правопис власних назв.
17. Правопис прізвищ і географічних назв іншомовного походження.
18. Правопис прізвищ слов'янського походження.
19. Правопис складних слів.
20. Написання літер Г і І.
21. Правопис префіксів.
22. Правопис складних іменників.
23. Правопис складних прикметників
24. Пунктуація у простому реченні
25. Пунктуація у складному реченні.
26. Правопис слів іншомовного походження.
27. Подвоєння та подовження приголосних.
28. Спрощення в групах приголосних.
29. Чергування приголосних при словозміні та словотворенні.
30. Пунктуація у простому реченні

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

ІІ семестр

1. Суть та зміст поняття «норма», літературна норма», «варіант норми»;
2. Орфоепія шиплячих ж, ч, ш.
3. Вимова задньоязикових г,к,х.
4. Процес формування орфоепічних норм СУМ
5. Асимілятивні процеси в українській мові.
6. Нормативна артикуляційна база як основа правильної літературної вимови; Особливості вимови у – о.
7. Ретроспектива орфоепічних словників української мови;
8. Поняття повноголосся в СУМ.
9. Орфоепічна норма (інтерактивна/дискриптивна/прескрептивна);
10. Випадки порушення орфоепічних норм;
11. Специфіка відтворення приголосних звуків. Система консонантизму української мови.
12. Артикуляційні норми творення приголосних;
13. Суть, зміст «орфоепія», основні поняття. Особливості вимови голосних.
14. Фонетична транскрипція. Основні діакритичні знаки; Редукція;
15. Асиміляція за дзвінкістю;
16. Асиміляція за місцем і способом творення; Асиміляція за м'якістю;
17. Наголос в українській мові; Фонетична природа наголосу укр.мови; Характеристика наголосу (нерухомий/рухомий, основний/додатковий);
18. Функції наголосу(конститутивна, ідентифікаційна, синтагматична, стилістична, диференційна, парадигматична); (*роздріб значення кожної функції*)
19. Пауза. Класифікація пауз(граматичні, логічні, логіко-граматичні, ритмічна, психологічна); (*роздріб значення кожної функції*). Функції пауз;
20. Інтонація. Типи інтонації. Функції інтонації.
21. Мелодика. Типи мелодики; Функції мелодики;
22. Ритм мовлення; Дикція; Виразне читання;
23. Стиль і мовне оформлення виступу;
24. Вимоги до основної частини виступу;
25. Виступ під час дискусії;
26. Находження рішень у конфлікті шляхом проведення переговорів. Вміння слухати і виражати свої інтереси, враження і почуття.
27. Стиль поведінки в конкретній конфліктній ситуації: (конкуренція, ухилення, співпраця, компроміс). Модель оволодіння конфліктною ситуацією.
28. Спілкування з “важкими” людьми. Захист від “важких” у спілкуванні людей.
29. Природа стресу та його причини. Організаційні та особові фактори стресу.
30. Шляхи зниження рівня стресу в трудових колективах

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. – К., 1991.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. - Львів, 1990.
3. Горпинич В.О. Українська морфологія: навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2002. – 350 с.
4. Ішмуратов А.Т. Конфлікт і згода. – К.: Наукова думка, 1996. – 191 с.
5. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ [та ін.]; за ред. С.О.Карамана. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
6. Козачук Г.О. Українська мова: Практикум. – К, 2008.
7. Коломінський Н., Бондарчук О. Стиль поведінки керівника в конфліктній ситуації: діагностування та шляхи оптимізації // Освіта і управління. – 1998. – Т. 2. – № 1. – С. 92 – 95.
8. Мовна ситуація в Україні та дискусії навколо українського правопису / В.М. Русанівський та ін. – К., 2002.
9. Німчук В.В. Проблеми українського правопису в ХХ ст. // Український правопис: Проект найновішої редакції / За ред. В.В. Німчука. – К., 1999.
10. Огієнко І.І. Історія української літературної мови / Упор. М.С. Тимошик. – К., 2004.
11. Перебийніс В. С. Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. – К., 1970.
12. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 2000.
13. П'ять способів урегулювання конфліктів // Світ. – 1998. – № 12. – С. 8.
14. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П. Грищенка. – К., 1997.
15. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – 3-є вид. – К., 2001.
16. Тоцька Н.І. СУЛМ: Фонетика. Орфографія. Графіка. Орфоепія. – К., 1981.
17. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Караман, О.А.Копусь, В.І.Тихоша та ін.; за ред. С.О.Карамана, О.А.Копусь. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
18. Українська мова: Практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – К., 2000.
19. Український орфографічний словник / За ред. В.М. Русанівського. Уклад.: В.В. Чумак та ін. – К., 2006.
20. Український правопис. – К., 2014.
21. Український правопис: Проект / За ред. В.М. Русанівського. – К., 2003.
22. Фаріон І. Правопис – корсет мови? (Український правопис як культурно-історичний вибір). – Л., 2004.
23. Шевчук С. В., Кабиш О.О. Практикум з українського ділового мовлення. – К., 2008.
24. Шевчук С. В., Лобода Т. М. Практикум з української мови: Модульний курс. – К., 2006.

25. Ющук І.П. Практикум із українського правопису. – К., 2000.

Додаткова:

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / Заг. ред. О. Сербенської. – Л., 1994.
2. Ващенко В.С. Стилістична морфологія української мови. – Дніпропетровськ, 1970.
3. Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – Київ, 1984.
4. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К., 1993.
5. Галузинська Л.І., Науменко Н.В., Колосюк В.О. Українська мова (за професійним спрямуванням). – К., 2008.
6. Головашук С.І. Російсько-український словник сталих словосполучень. – К., 2001.
7. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 1999.
8. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. – Л., 1996.
9. Гриценко Т.Б. Українська мова і культура мовлення. – Вінниця, 2003.
10. Довідник з культури мови / За ред. С. Я. Ермоленко. — К.: Вища школа, 2005. — 400 с.
11. Жайворонок В.В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. – К., 2004. – 204 с.
12. Зубков М. Г. Українська мова: Універсальний довідник. - Х.: ВД "Школа", 2004. – 496 с.
13. Культура української мови: Довідник / За ред. В. М. Русанівського. — К.: Либідь, 1990. — 394 с.
14. Кучеренко І.К. Актуальні проблеми граматики. Львів, 2003.
15. Німчук В. Сучасні проблеми українського правопису // Літ. Україна. – 2001. – 11 січня. – С.7.
16. Німчук В.В. Доля Проєкту 1999 р.
17. Німчук В.В. Про графіку та правопис як елементи етнічної культури: Історія «г» // Мовознавство. – 1990. – № 6. – С. 3-9.
18. Олійник О., Шинкарук В. Культура мовлення. Навчальний посібник. –К., 2008.
19. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. – К., 2006.
20. Орфоепічний словник української мови: В 2-х т. / За ред. М. М. Пещак. — К.: Довіра, 2001.
21. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. – К., 1994.
22. Проблемы конфликтологии // Социс. – 1993. – № 9. – С. 52 – 57.
23. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: Навч. посіб. – К., 2006.

24. Російсько-український словник ділової мови. – Київ, 1992.
25. Словник іншомовних слів / Уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. — К.: Наукова думка, 2000. — 680 с.
26. Словник труднощів української мови. – Київ, 1989.
27. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. – К., 2005.
28. Сучасна українська літературна мова: Лексика. Фразеологія / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1969.
29. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / За заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1972.
30. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарєва. – 3-є вид. – К., 2005.
31. Тараненко О. О. Бріцин В.М. Російсько-український словник. Сфера ділового мовлення. – К., 1996.
32. Українська мова: Орфографія. Орфоепія: Тестові завдання. – К., 2009.
33. Фразеологічний словник української мови. Кн. 1=2. – К., 1993.
34. Чак Є.Д. Барви нашого слова. – К., 1989.

Інформаційні ресурси

1. Електронний репозитарій Київського університету імені Бориса Грінченка: <http://elib.kmru.edu.ua/>
2. Український лінгвістичний портал. Словники України он-лайн: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
3. Академічний тлумачний словник української мови: <http://sum.in.ua/>
4. Російсько-український словник сталих виразів: <http://stalivyrazy.org.ua/>
5. Словник іншомовних слів: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=18>
6. Орфографічний словний української мови: <http://www.rozum.org.ua/index.php?a=index&d=21>

ХІІІ. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС»

Лекції – 18 год., практичні заняття – 18 год., МК – 4год, самостійна робота – 20 год;

І семестр.

Тиждень	I - II	III - IV	V	VI	VII	VIII IX	
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II		
Назва модуля	Українська орфографія				Українська пунктуація. Система пунктуаційних знаків		
Кількість балів за модуль	127 б.				81 б.+40 б.(залік)		
Лекції	1-2	3-4	5	6	7	8-9	
Дати							
Теми лекцій	Історія розвитку українського правопису	Дискусії щодо українського мовознавства	Орфографія як розділ мовознавства	Правила української орфографії	Пунктуація у простому реченні	Пунктуація у складному реченні.	
Теми практичних занять	Тема 1. Український правопис як система знань	Тема 2. Вживання м'якого знака і апострофа	Тема 3. Правопис складних слів	Тема 4. Вживання великої літери. Правила переносу. Знак наголосу	Тема 5- 6 Складні та складені особові імена і прізвища й похідні від них прикметники. Правопис слів іншомовного	Тема 7. Пунктуація у простому реченні	Тема 8 - 9. Пунктуація у складному реченні.

				походження		
Самостійна робота		Табл. 6.1 30 б.			Табл. 6.1 20б.	
Види поточного контролю		Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)	
Підсумковий контроль				Залік		

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ОРФОЕПІЧНИЙ І КОМУНІКАТИВНИЙ ТРЕНІНГ»

Практичні заняття – 18 год., МК – 2 год., самостійна робота - 10 год.

II семестр.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII
Модулі	Змістовий модуль III						
Назва модуля							
Кількість балів за модуль	149 + 40 (залік)						
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Дати							
Теми практичних занять	Тема 1 Орфоепічні норми та їхнє суспільне значення. .	Тема 2 Система українського вокалізму	Тема 3-4-5 Фонологічні особливості приголосників	Тема 6 Комунікативна компетентність	Тема 7 Стратегії ефективної комунікації	Тема 8. Публічна промова	Тема 9 Спілкування у конфліктних ситуаціях
Самостійна робота	Табл. 6.1 (25 балів)						
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)						
Підсумковий	Залік						

контроль	
----------	--